

Extras Studiu AEI. Măsurile anticriză energetică au adâncit sărăcia energetică

Actualizarea Directivei privind eficiența energetică care stabilește interzicerea centralelor pe gaze, pune un accent mai puternic pe atenuarea sărăciei energetice și pe responsabilizarea consumatorilor. Noile dispoziții includ prima definiție a UE pentru „sărăcia energetică” și impun statelor membre ca măsurile de eficiență energetică să fie puse în aplicare preponderent în rândul persoanelor afectate de sărăcie energetică, al clienților vulnerabili, al gospodăriilor cu venituri mici și, acolo unde este cazul, al persoanelor care trăiesc în locuințe sociale.

În timpul crizei energetice, numeroase gospodării s-au aflat în imposibilitatea de a-și plăti facturile la energie. Tabloul de bord privind condițiile pentru consumatori din 2023 arată că, în 2022, 16 % dintre consumatorii europeni s-au confruntat cu dificultăți în a-și plăti facturile la energie, iar 71 % dintre aceștia și-au schimbat obiceiurile pentru a economisi energie. În 2022, sărăcia energetică, măsurată prin incapacitatea de a menține locuința la un nivel adecvat de încălzire, a afectat 9,3 % din populația UE, cu efecte asupra unui număr aproximativ de 40 de milioane de persoane „față de aproximativ 30 de milioane în 2021.

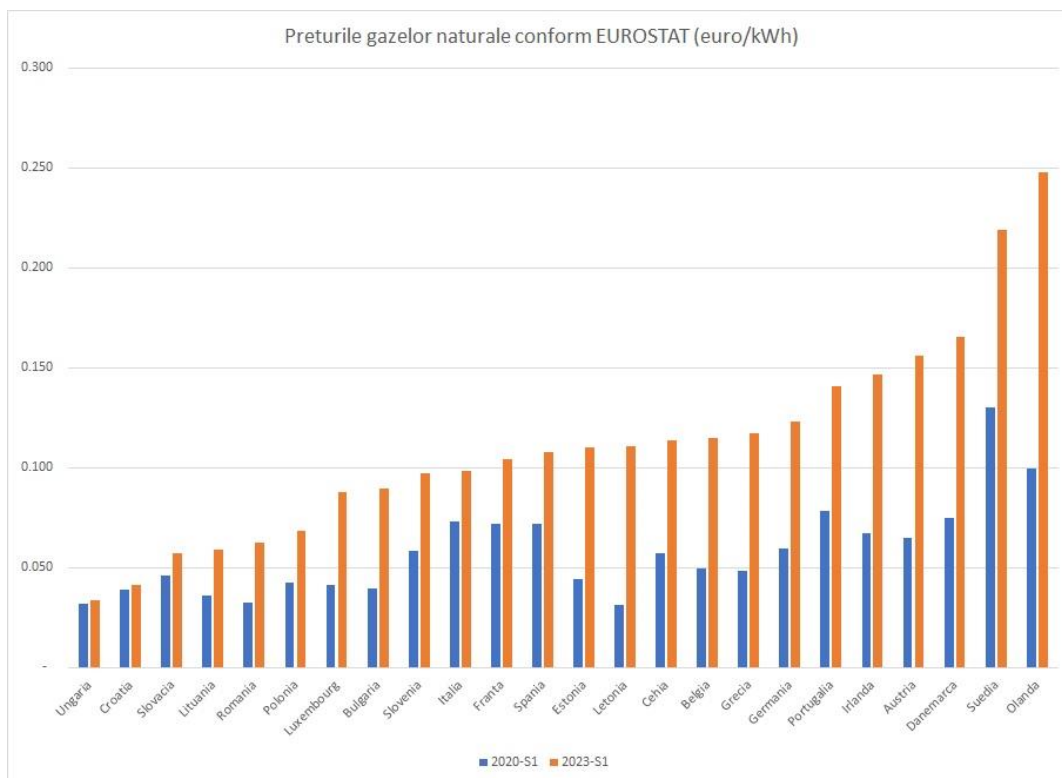

Figura 1. Prețurile gazelor naturale efectiv achitate de consumatorul casnic

Sursa: EUROSTAT, AEI

Sărăcia energetică este generată de veniturile mici ale românilor urmare a erodării acestora cu o treime de inflație, creșterea prețurilor gazelor naturale dublu față de anul 2020, pierderile de energie urmare a claselor energetice mici a imobilelor.

Analizând situația prețurilor conform datelor EUROSTAT/AEI la gaze naturale pentru populație, putem observa că România se plasează pe locul 5 în EUROPA sub aspectul prețului gazelor naturale medii achitate de consumatorul final, după ce s-a scăzut compensarea realizată de statul român.

România, se găsește pe locul 12 dacă luăm datele EUROSTAT/AEI, privind creșterea prețurilor efectiv achitate de populație pentru perioada S12020 – S12023. Totuși România are creșteri mai mari de prețuri la gaze decât multe țări Europene care nu au resurse de gaze, respectiv prețul gazelor chiar și subvenționate s-a dublat în România în perioada 2020 – 2022.

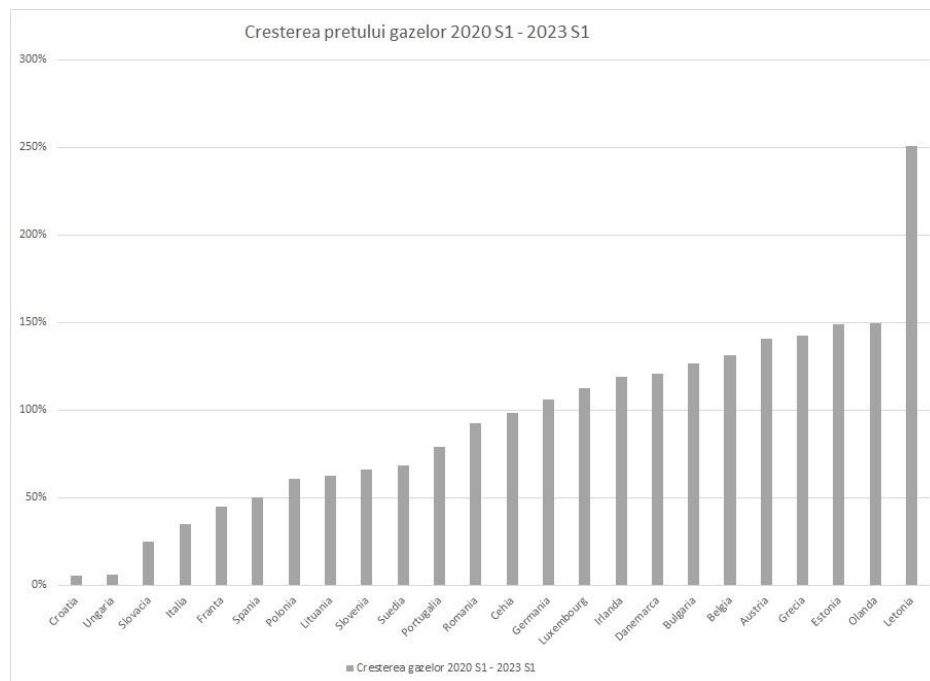

Figura 2. Creșterea prețurilor efective la gazele naturale la consumatorul casnic între S1 2020 și S1 2023

Sursa: EUROSTAT, AEI

În ceea ce privește situația prețurilor la energie electrică pentru populație, situația se prezintă similar cu ce este la gaze, România găsimu-se pe un loc 9 sub aspectul nivelului prețului, achitat efectiv de populație după ce s-au scăzut compensațiile acordate de autorități.

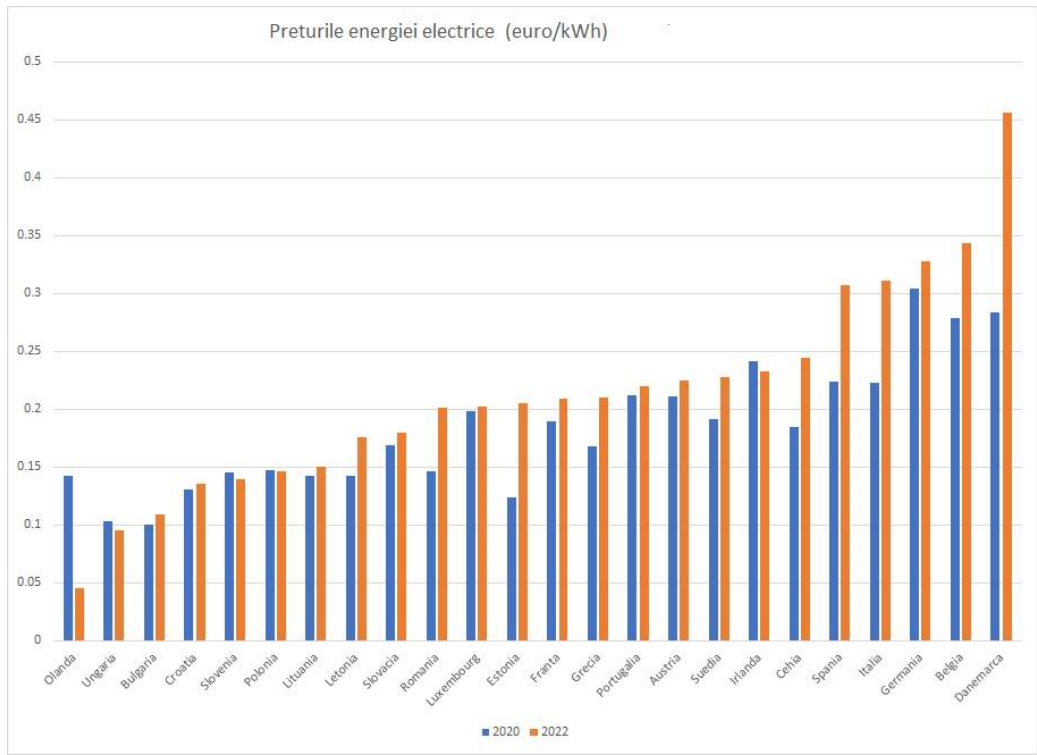

Figura 3. Prețul energiei electrice efectiv achitate de consumatorul casnic

Sursa: EUROSTAT, AEI

Dacă analizăm situația creșterii prețului la energie electrică se observă că România se găsește pe locul 21 în topul european al creșterii prețului la energie electrică între 2020 și 2023 la populație, dacă considerăm prețul efectiv plătit de populație.

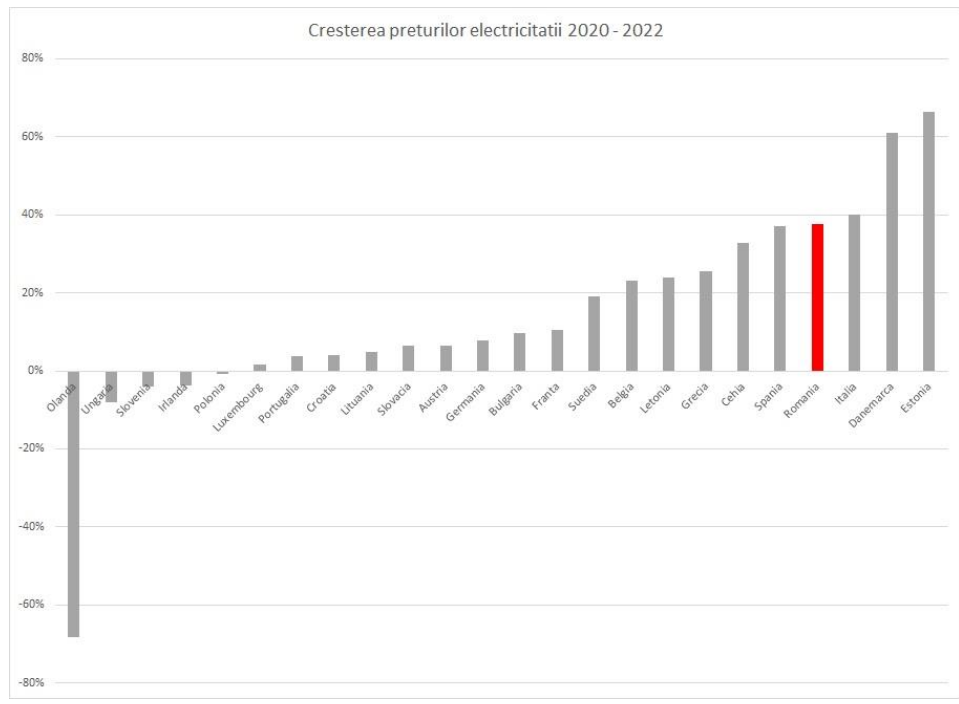

Figura 4. Creșterea prețurile energiei electrice la consumatorul final casnic între 2020 și 2023 pe baza datelor AEI privind prețul efectiv achitat de consumatorii casnici

Sursa: EUROSTAT, AEI

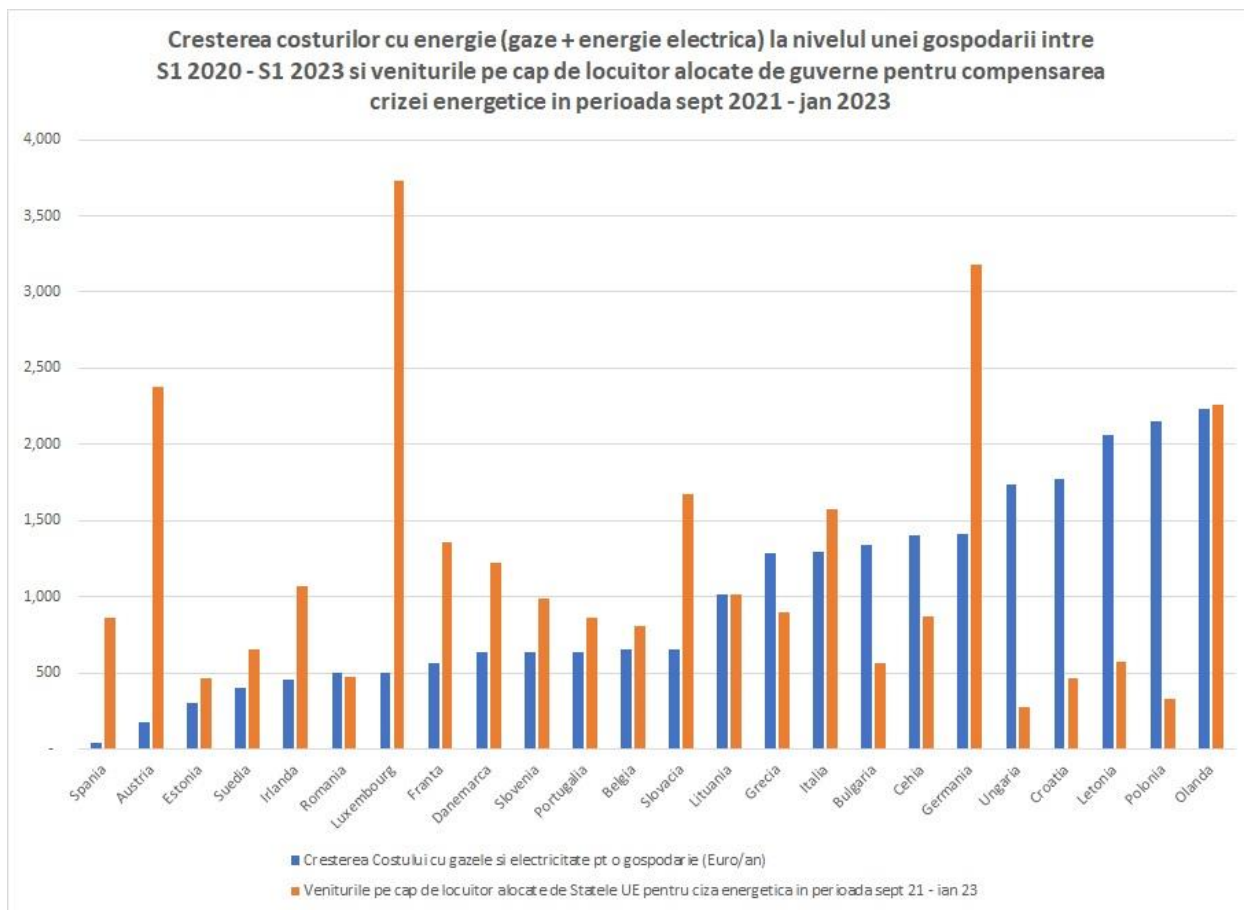

Figura 5. Creșterea costurilor cu energie (gaze + energie electrica) la nivelul unei gospodarii între S1 2020 - S1 2023 pe baza prețurile efectiv achitate și veniturile pe cap de locuitor alocate de guverne pentru compensarea crizei energetice în perioada sept 2021 - ian 2023

Sursa Eurostat, Bruegel, AEI

Analizând creșterea costurilor cu energia în contractele de gaze și energie electrică, într-o gospodărie între S12020 – S12023 se desprinde că România se găsește pe locul 6 în UE, dacă luăm în considerare prețurile efectiv achitate de populație. În același timp autoritățile Române a fost a cincea țară care a alocat cele mai puține resurse pentru criza energetică în rândul țărilor din Europa.

Se poate astfel desprinde că România este țara care a alocat mai puține resurse pentru a proteja consumatorii comparând cu alte țări din UE.

Totuși, luând în considerare prețurile efectiv achitate de români și consumul redus de energie din gospodăriile românești se poate observa că veniturile alocate pe cap de locuitor au fost aceleași cu

creșterea costurilor cu energia între 2020 – 2022 în gospodăriile românești. Dar români au avut în anul 2022, costuri în medie cu 93% mai mari cu energia în gospodărie (gaze naturale și energie electrică) decât în anul 2020 (iar anul 2023 costuri mai mari cu 83%).

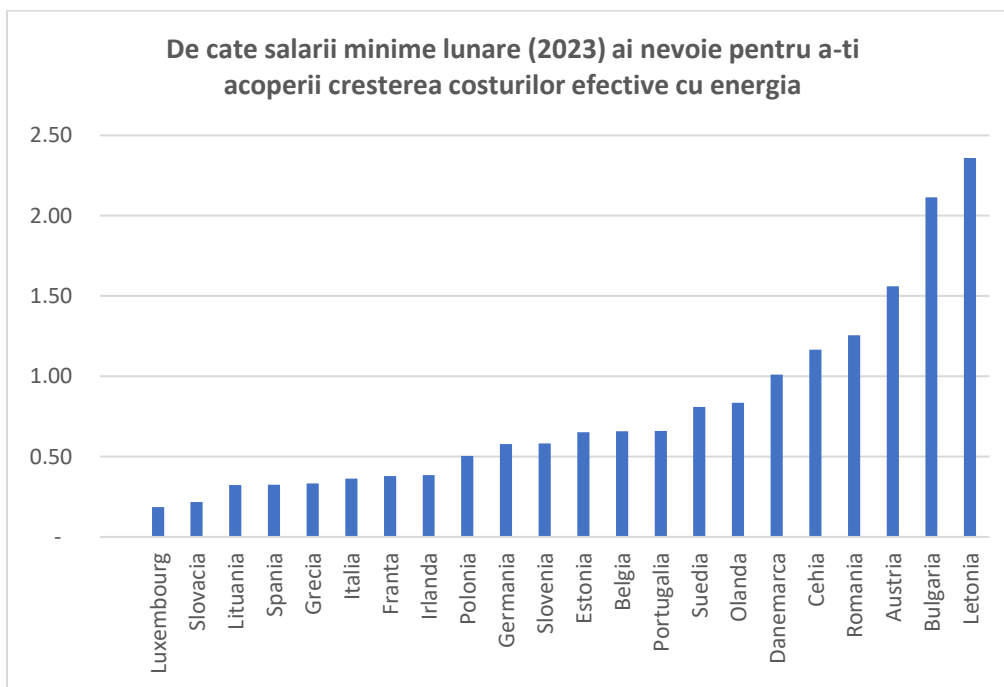

Figura 6. De cate salarii minime lunare (2023) ai nevoie pentru a-ti acoperii cresterea costurilor cu energia pe baza preturilor efectiv achitate (ian 2023)

Sursa Eurostat, Techreport AEI

Analizând de câte salarii minime din anul 2023 ar fi fost necesare pentru a achita creșterea costurilor cu energia în gospodărie în perioada 2023 – 2020 se desprinde că dacă considerăm prețurile efectiv achitate pentru gaz și energiei electrică de români, România s-ar plasa pe locul 4 în rândul țărilor europene sub aspectul impactului creșterii prețului la energie, o familie cu un singur salar minim pe economie ar fi trebui să muncească aproape 1 lună doar pentru a-și achita exclusiv creșterea costurilor cu energia.

Matricea protejării consumatorilor casnici, prin masuri de sprijin financiar din partea guvernelor pentru a acoperii creșterea costurilor cu energia pe baza preturilor existente în contracte (ian 2023) se poate observa că au existat diferite abordări la nivelul țărilor europene. Unii au înțeles să faca HiperProtecție, alții SuperProtecție, alții să vină cu măsuri minime de protecție. România se înscrie în rândul țărilor care au venit cu măsuri minime de protecție a consumatorilor.

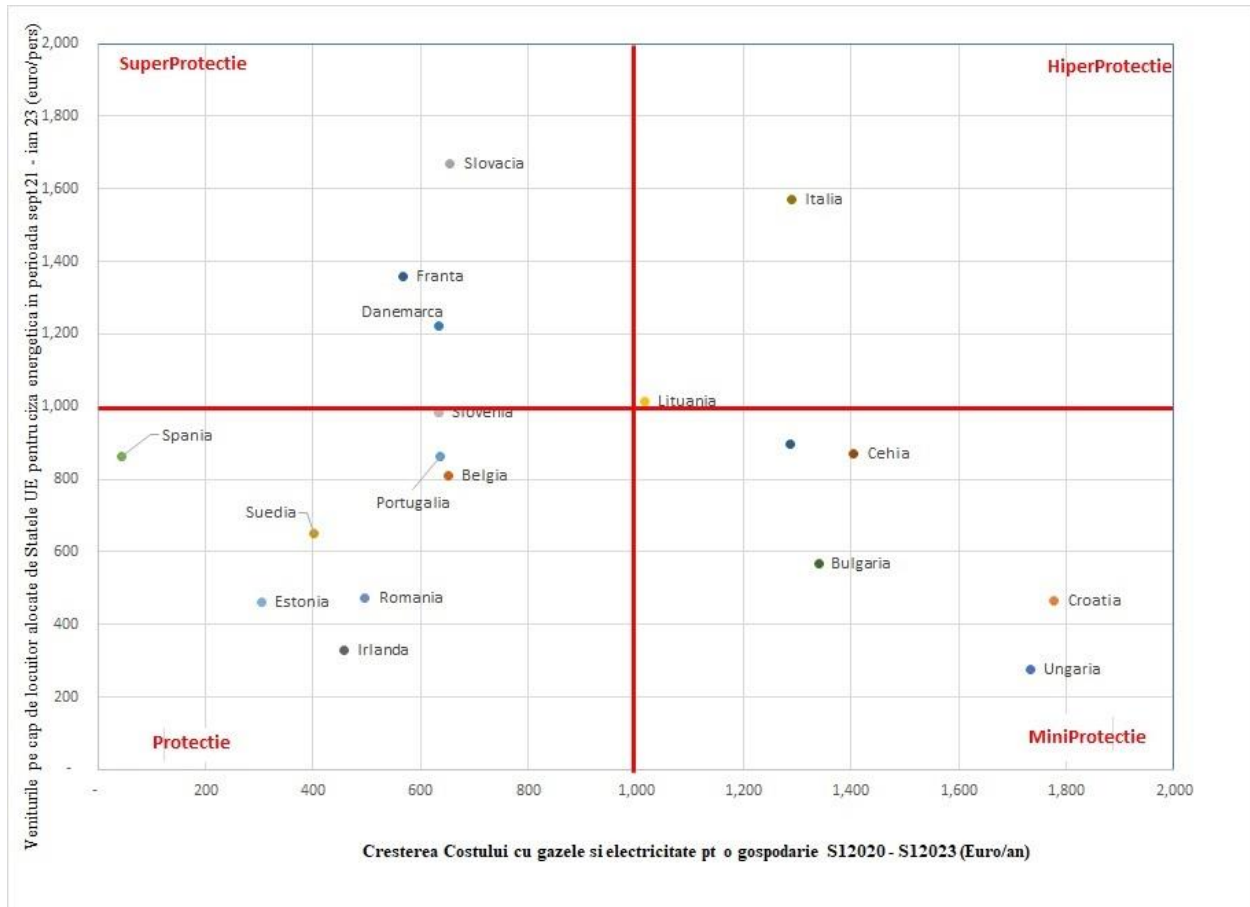

Figura 7. Matricea protejării consumatorilor casnici, prin măsuri de sprijin financiar din partea guvernelor pentru a acoperii creșterea costurilor cu energia pe baza prețurile efective (ian 2023)

Sursa Eurostat, Bruegel, AEI

Dacă introducem în Matricea protejării consumatorilor casnici, prin măsuri de sprijin financiar din partea guvernelor pentru a acoperii creșterea costurilor cu energia pe baza prețurile efective se desprinde că România se plasează în rândul țărilor care au realizat măsuri de protecție normală, nefiind în rândul țărilor care au înțeles că este mai important să-și sprijine consumatorii decât să adune bani la bugetul de stat.

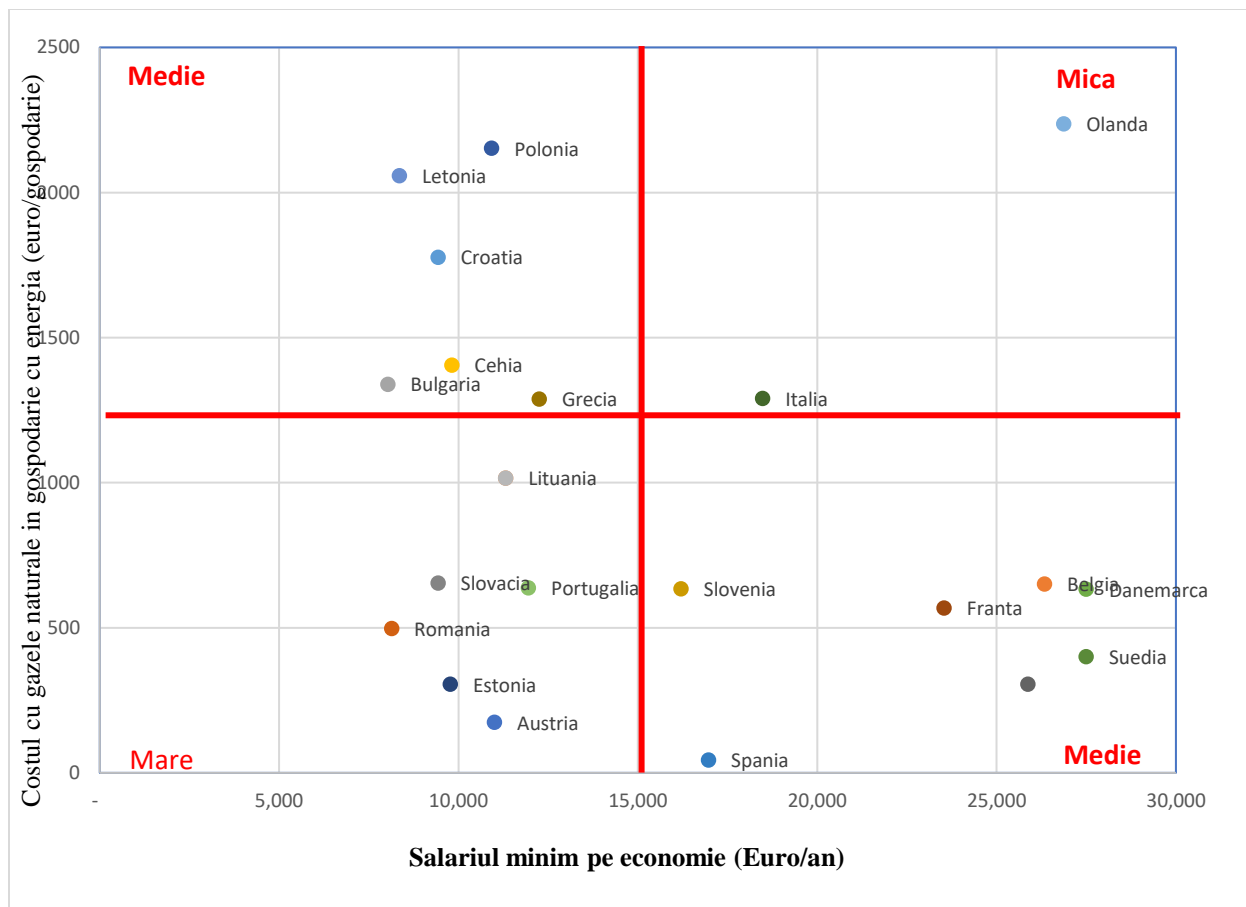

Figura 8. Matricea Saraciei Energetice, corelația salariului minim pe economie cu costul gazelor naturale pe baza preturile efective (ian 2023)

Sursa Eurostat, Bruegel, AEI, Techreport

Analizând Sărăcia Energetică prin Matricea poverii energetice, corelația salariului minim pe economie, cu costul gazelor naturale pe baza preturile efective și consumul energetic într-o gospodărie, putem observa că România se plasează în rândul țărilor cu o sărăcie energetică mare, caracterizată de:

- salariu minim al doilea cel mai mic din Europa, după Bulgaria (jumătate din mediu salariul minim european, de 4 ori mai mic decât cel mai mare salariu minim din Europa)
- ineficienta energetica în clădiri (România se găsește pe ultimul loc la nivelul performanței energetice a clădirilor).
- dublarea costurilor cu energia într-o gospodărie în ultimii 3 ani (al patrulea cel mai mare impact din Europa).

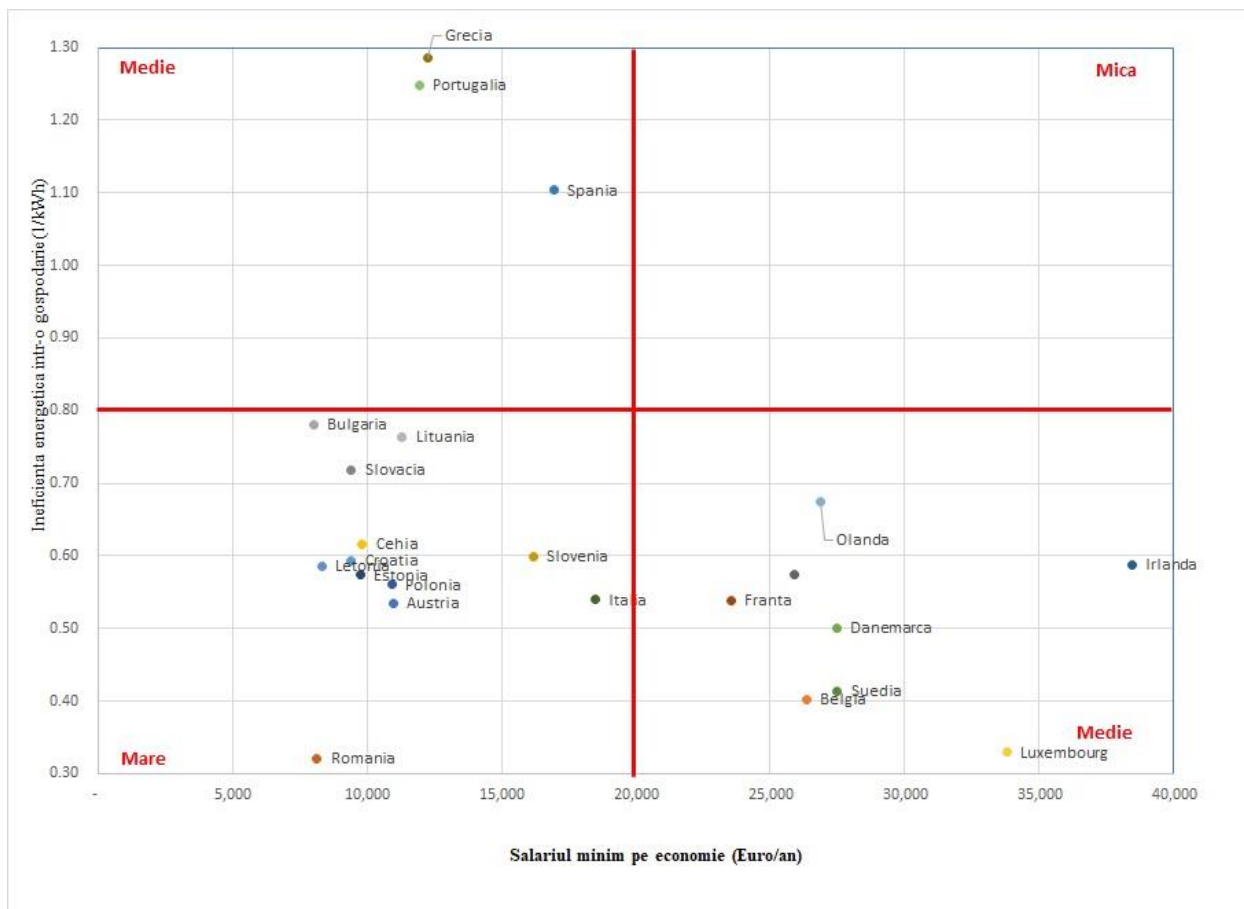

Figura 9. Matricea Sărăciei Energetice, corelația salariului minim pe economie cu consumul energetic o gospodărie (2022)

Sursa Eurostat, Bruegel, AEI, Techreport

Analizând Matriciile Sărăciei Energetice din țările UE se poate desprinde că România se găsește alături de Lituania, Croația, Bulgaria și Slovacia în rândul țărilor cu sărăcie energetică mare. În România se desprinde că principala cauză a sărăciei energetice este ineficiența energetică, urmată de veniturile minime reduse ale populației și doar în ultimă fază legată de preț.

Cu toate acestea în România singura măsură măsură energetică aplicată a fost exclusiv bazată pe scăderea prețului la gaze, element care nu a stimulat reducerea ineficienței energetice (cauza principală a sărăciei energetice în România) ci creșterea acesteia și astfel a perpetuat sărăcia energetică și chiar a accentuat fenomenul.

Reducerea sărăciei energetice în România se poate face doar prin următoarele măsuri și doar în această ordine:

- limitare a ineficienței energetice,
- creșterea veniturilor populației

- limitarea creșterii prețului la gaze și energie.

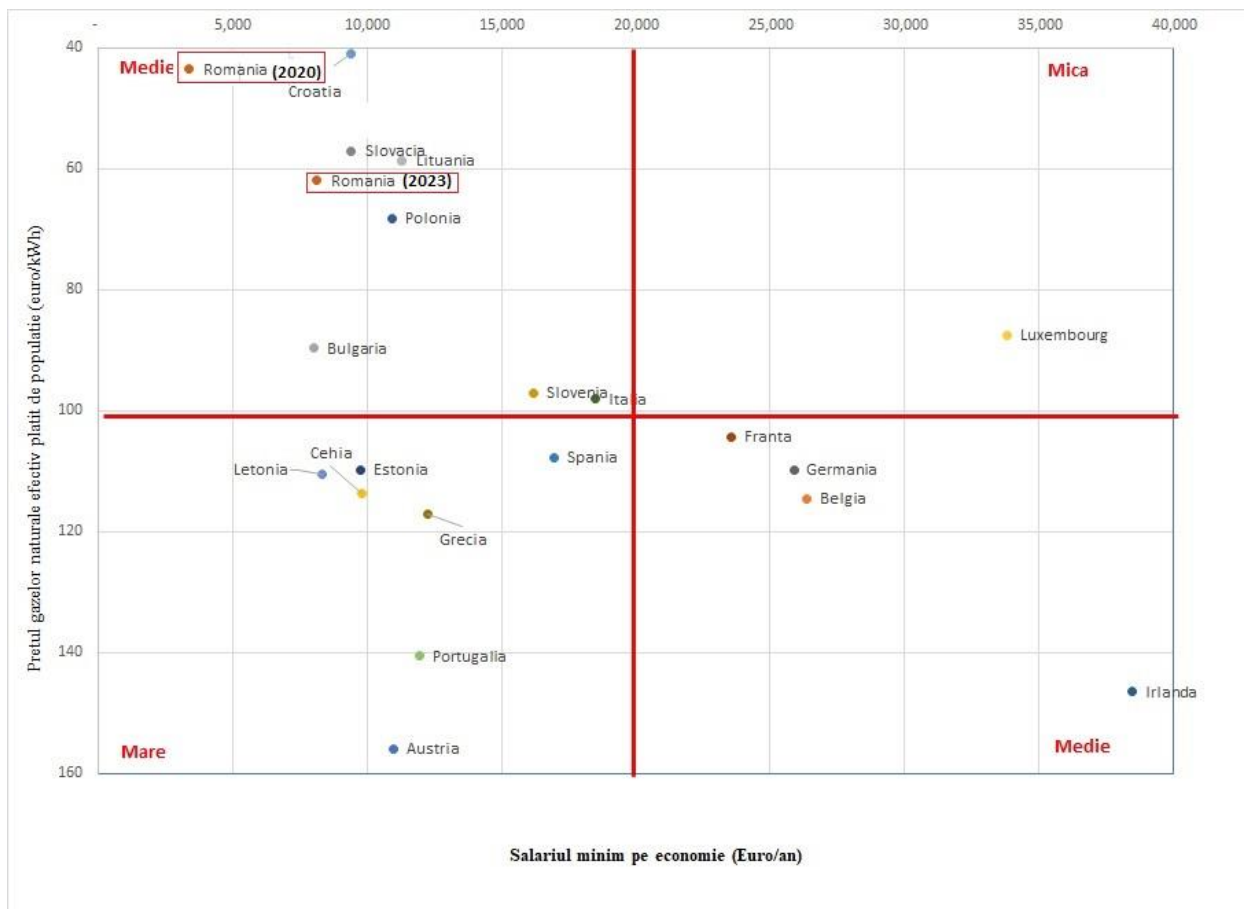

Figura 10. Matricea Saraciei Energetice, corelația salariului minim pe economie cu prețul gazelor naturale efectiv plătit (S2023)

Sursa Eurostat, Bruegel, AEI, Techreport

Politicile antisărăcie energetică derulate în România ultimilor 30 de ani sau bazat aproape exclusiv pe subvenții și prețuri reglementate, aspect care a avut un efect invers, a crescut sărăcia energetică. Analizând Matricea Saraciei Energetice, corelația salariului minim pe economie cu prețul gazelor naturale efectiv plătit, se poate desprinde că scăderea prețului gazelor și a energiei a determinat creșterea nivelului de sărăcie energetică în România. În fapt se poate desprinde din Matricele Sărăciei Energetice că sărăcia energetică este determinată în principal de veniturile mici ale românilor (au scăzut puternic erodate de inflație în perioada 2020 – 2023) și pierderile energetice mari ale clădirilor din România.

Dumitru Chisăliță -

Președinte

